

Pe parcursul istoriei majoritatea termenilor medicali s-au format fie pe filiera limbii franceze, fie pe filiera celei engleze.

Este important să cunoaștem și să apreciem vasta moștenire lingvistică și culturală oferită de terminologia medicală contemporană. Limbajul nu are proprietăți statice, ci se caracterizează prin permanenta adaptare la realitățile existente. Suntem conștienți că, în mod constant, vor fi noi date din domeniul studiat în acest articol, pe care le vom valorifica cu o deosebită disponibilitate.

Bibliografie

1. Bejenaru, G.; Bejenaru, V.; Năstase, V. *Dicționar roman-francez de medicină și biologie*. Chișinău, 2007.
2. Candrea, I.-A.; Densusianu, Ov. *Dicționarul etimologic al limbii române*. Editura librăria Socec, București, 1907.
3. Caprino, Luciano, *Il farmaco, 7000 anni di storia dal rimedio empirico alle biotecnologie*. Editura Armando, Roma, 2011, disponibilă pe: <http://www.quotidianosanita.it/>.
4. Дворецкий, И. X. Латинско-русский словарь. Русский язык, Москва, 1986.
5. Frank H. Netter, M.D. *Atlas de Anatomie a Omului*, ediția a 4-a. Editura Medicală Callisto, București, 2008.
6. Harper Collins, *Dicționar medical ilustrat*. Editura științelor medicale, București, 2001.
7. Mârza, E.; Ștefărtă, E.; Ghicavâi, R.; Gladun, R.; Negru, N. *Limba latină și bazele terminologiei medicale*. Manual pentru studenții de la Medicină și Stomatologie; coord. Lupu, L. CEP Medicina, Chișinău, 2006.
8. Ochiuz, Lăcrămioara; Popovici, Iuliana; Lupuleasa, Dumitru, *Terminologie medicală și farmaceutică*, ediția a II-a. Polirom, Iași, 2011.
9. Rusu, Valeriu, *Dicționar medical*. Ediția a III-a revizuită și adăugită. Editura Medicală, București, 2007.

MODALITĂȚI DE ELABORARE A STRATEGIILOR DE FORMARE A COMPETENȚELOR PLURILINGVISTICE

Argentina Chiriac, Marcel Bâlici, Nadejda Bâlici

Catedra Limba Română și terminologie medicală, USMF „Nicolae Testemițanu”
Secția Pregătire Preuniversitară, USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

Ways of developing strategies of plurilingual skills development

Characteristic philosophical concept of Zeitgeist (or spirit of the time) has application in the contemporary pedagogy. The training process is a reflection of existing social realities, which are based on freedom of communication, mobility and globalization. An imperative of our times is to know many languages. The notion of understanding is the experimental foundation of the user's ability to apply his skills on the inter-comprehension level. These dexterities are permanently and gradually obtained in a committed and acknowledged way by the user. European online sources offer some guidelines to enable the user and his tutor to work out strategies of acquiring skills of inter-comprehension and to practice in order to acquire them. Experienced electronic sources have been presented in the professional activity, being perceived as efficient by the student.

Rezumat

Caracteristica filosofică a concepției de Zeitgeist (sau spirit al timpului) are aplicabilitate și în domeniul pedagogiei contemporane. Procesul de instruire este o reflectare a realităților sociale

existente, care au la bază libertatea de comunicare, mobilitatea și globalizarea. Un imperativ al timpului este cunoașterea mai multor limbi. Noțiunea de comprehensiune reprezintă fundamentul experimental al capacității utilizatorului de a aplica în viață abilitățile sale în domeniul intercomprehenșiunii. Aceste dexterități se obțin permanent și gradual, într-un mod asumat și conștientizat de utilizator. Sursele on-line europene oferă unele puncte de reper pentru ca utilizatorul, în colaborare cu tutorele său, să elaboreze strategii de obținere a abilităților de intercomprehenșiune și să exerseze obținerea acestora. Au fost prezentate sursele electronice experimentate în activitatea profesională și care au fost percepute de student ca fiind eficiente.

Un aspect esențial al practicii pedagogice este disponibilitatea cadrului didactic de a elabora „filosofia profesională” în concordanță cu realitățile unei societăți în perpetuă mișcare. Sincronizarea modului de cunoaștere reprezintă un avantaj în favorizarea procesului de integrare a fiecărui individ într-o societate foarte diferită, dar cu aspirații unitare. Varietatea lingvistică nu poate să reprezinte un impediment în calea comunicării și stabilirii unor relații interumane solide, ea constituie, mai degrabă, o dovadă a unei moșteniri culturale inestimabile. Prin urmare, studierea unei limbi străine este în deplină corelație cu elementul motivațional al utilizatorului și cu situațiile reale ale timpului (*Zeitgest*). Noțiunea filosofică de spirit al timpului este regăsită în formarea abordărilor și perspectivelor de instruire/învățare a unei limbi noi. Societății globalizate nu-i sunt străine noțiunile de plurilingvism și multilingvism. În lucrarea de referință „Competence plurilingue et pluriculturelle” de Daniel Coste, Danièle Moore et Geneviève Zarate (lucrare elaborată sub auspiciile Consiliului European, aprobată de Division des Politiques linguistiques, Strasbourg, 2009, disponibilă pe: www.coe.int/lang/fr) regăsim afirmația cu referire la competențele plurilingvistice și interculturale pe care o considerăm deosebit de pertinentă: „On désignera par compétence plurilingue et pluriculturelle, la compétence à communiquer langagièrement et à interagir culturellement possédée par un acteur qui maîtrise, à des degrés divers, plusieurs langues, et a, à des degrés divers, l'expérience de plusieurs cultures, tout en étant à même de gérer l'ensemble de ce capital langagier et culturel” (pag.12). Proiectările didactice ale profesorilor de limbi străine vor încerca să răspundă la două provocări importante:

1. Formarea competențelor de receptare a mesajului și producere a discursului personal, în formă scrisă și orală, în mai multe limbi.

2. Formarea competențelor de înțelegere și interacțiune culturală adecvată specifică multiplelor culturi.

Circumstanțele realității profesionale demonstrează existența unor încercări de a soluționa reușit provocările timpului. Un avantaj incontestabil reprezintă folosirea experienței anterioare sau aplicarea principiilor ce au stat la baza unor proiecte de studiere a limbilor pentru cadrul profesional autohton. Prezentarea unor documente de referință europene și proiecte internaționale în domeniul studierii limbilor străine, care prezintă date despre multilingvism/plurilingvism și modalitatea de aplicare a principiilor de instruire, poate oferi profesorului o nouă perspectivă în abordarea paradigmei de învățare.

Pornim de la descrierea proiectului „European Survey on Language competences”, ce are drept scop efectuarea sondajelor în cele 16 sisteme de învățământ participante pentru stabilirea nivelului de cunoaștere de la o vârstă fragedă a două limbi străine. Informațiile colectate și interpretate vor constitui baza unor activități de planificare și proiectare în domeniul educației, precum și de selectare a ansamblului metodologic eficient ce poate fi utilizat de profesor în cadrul orelor de studiere a unei sau mai multor limbi. Elaborarea unui document care să corespundă obiectivelor finale propuse se realizează în baza unor criterii științifice riguroase. Testările au cuprins diferite areale tematice (personal, public, educațional, profesional), iar descriptorii în baza cărora s-a realizat testarea au fost cei menționați de Cadrul European de Referință pentru Limbi. Domeniile testate au fost lecturarea, scrierea și audierea. Un rol important în acest sens îl are perspectiva analizei mentale a textului transmis. Profesorul va identifica obiectivul utilizatorului: de înțelegere globală sau detaliată; de înțelegere progresivă – de la sensul cuvântului spre mesajul textului sau, invers, de la comprehensiunea generală a mesajului spre cea a detaliilor utilizând diverse strategii de recuperare a sensului. Modalitatea

de abordare de la global spre detalii implică un anumit grad de interacțiune profesor–utilizator și utilizator–interlocutor, autor al mesajului transmis, deoarece utilizatorul poate folosi experiența existențială anterioară, cunoștințele referitoare la metodele de înțelegere a unui text și interferențele lingvistice, stabilite pe parcursul secolelor, care facilitează comprehensiunea interumană. Algoritmii de evaluare sunt doar partea finală a strategiei de predare–învățare.

Utilizatorul realizează pași multipli pentru a înțelege mesajul citit. Inițial pot fi propuse texte într-o singură limbă străină. Pentru comprehensiunea inițială a textului în formă scrisă propunem următorul algoritm:

- lecturarea primară, atentă a textului;
- identificarea tipului de text (anunț, eveniment sportiv sau cultural, știri, prognoza meteo, rețete culinare, vânzări/cumpărări);
- stabilirea legăturii dintre titlu și tipul textului;
- formularea mesajului global presupus de către utilizator;
- identificarea cuvintelor-cheie care fac parte din arealul thematic;
- elaborarea câmpurilor semantice ale cuvintelor-cheie,
- marcarea lexemelor în câmpurile semantice ale cuvintelor-cheie prezente în text;
- marcarea cuvintelor călătoare;
- identificarea interferențelor la nivel de grafem și pronunțarea acestuia;
- identificarea interferențelor la nivel de lexem și evitarea așa-numiților „prieteni falși”;
- consultarea fișierelor personale și a materialelor didactice oferite de profesor pentru identificarea topicii specifice la formularea lexemului în limba studiată și descoperirea structurilor gramaticale existente în limba în care a fost transmis mesajul;
- utilizarea experienței existențiale anterioare la crearea unui posibil scenariu similar;
- familiarizarea utilizatorului cu structurile specifice diferitelor tipuri de texte;
- identificarea și comentarea interferențelor culturale.

Astfel de activități didactice sunt specifice lecturii primare a textului, analizate din perspectiva de la înțelegerea globală spre înțelegerea detaliilor. Următoarele etape ale comprehensiunii textului ar putea fi elaborarea algoritmului de înțelegere a textului din perspectiva inversă: de la înțelegerea detaliilor spre înțelegerea întregului. Acest algoritm nu va reprezenta o formă de descoperire a mesajului textului, ci, mai degrabă, o modalitate de recuperare a sensului și completare a curențelor de comprehensiune din etapa anterioară.

Propunem în continuare următoarele etape ale algoritmului:

- stabilirea modului corect de lecturare a grafemelor și lexemelor;
- identificarea interferențelor în scrierea lexemelor în limba maternă și în limba străină studiată;
- relevarea sensului lexemului cu ajutorul dicționarilor explicative, bilingve, vizuale de sinonime și de antonime;
- identificarea structurilor morfo-sintactice și a topicii specifice la formularea unor enunțuri în limba străină studiată;
- consultarea fișierelor personale și a materialelor didactice propuse de profesor ce conțin scheme, definiții, tabele ale gramaticii limbii străine studiate;
- realizarea comprehensiunii textului în formă scrisă la nivel de enunț și, ulterior, fragmentarea și marcarea conectorilor gramaticali;
- descoperirea arhitecturii structurale a textului și marcarea conectorilor logici care fac legătura dintre diferite fragmente/idei ale textului;
- formularea mesajului global al textului.

Următoarea activitate include componenta metacognitivă a învățării, deoarece utilizatorul i se va cere să compare cele două perspective de comprehensiune a textului lecturat. El va identifica avantajele și dezavantajele abordărilor informației și va specifica acțiunile care au adus un plus de înțelegere fiecărui fragment.

Etapa ulterioară presupune utilizarea algoritmilor pentru înțelegerea mai multor texte în mai multe limbi (3-6 limbi). Unele site-uri internaționale reprezintă suporturi solide pentru elaborarea strategiilor de înțelegere a textelor în formă scrisă și a mesajelor receptate oral. Vom

specifica doar site-urile care au fost utilizate la orele de curs și au fost apreciate deosebit de pozitiv de către studenți.

- Eu&I: <http://eu-intercomprehension.eu>

Un proiect european ce are drept finalitate dezvoltarea motivării cunoașterii mai multor limbi și culturi. Printre obiectivele fundamentale ale proiectului se află formarea competențelor de receptare, cu referire la mesajul scris și cel oral. În cadrul proiectului au participat 34 persoane din 11 țări, vorbitori a 11 limbi.

Este semnificativă anunțarea obiectivului de formare a unei culturi europene a intercomprehensiunii. Deși limba română nu se regăsește printre cele 11 limbi ale proiectului, profesorul poate crea, în colaborare cu alte instituții de învățământ din țară, activități similare bazate pe cultura intercomprehensiunii, mai ales în situația în care este posibilă utilizarea TIC ce sfidează distanțele.

- EuroCom : www.eurocomprehension.info www.eurocomcenter.eu

Este o sursă on-line ce conține informații utile pentru profesori și demonstrează modalitatea e-learning de învățare, pune accentul pe intercomprehensiune conform grupurilor lingvistice.

- Euromania: www.euro-mania.eu

Reprezintă un proiect de 20 de lecții realizat în 6 limbi. Este o provocare reușită a stereotipului că limbile nu se învață simultan, dar totodată este o abordare realistă a faptului că este important a crea competențe de intercomprehensiune în scopul facilitării recepționării discursurilor în formă scrisă și a celor orale. Deși proiectul a fost realizat în anii 2005-2009, principiile care au stat la baza elaborării materialelor didactice sunt foarte utile: elaborarea unor unități de studiu care ar cuprinde diverse teme ale realității sociale, elaborarea unui vocabular în baza interferențelor semantice în diferite limbi din aceeași familie, elaborarea unui CD cu elemente de exersare și testare a competențelor de comprehensiune și intercomprehensiune în baza interferențelor stabilite la diferite niveluri.

- Europe Ensemble: www.europensemble.eu

Rubrica „Cuvinte călătoare” presupune prezența unei hărți și a unui cuvânt tradus în mai multe limbi. Utilizatorii trebuie să plaseze cuvântul în caseta din dreptul țării în limba căreia se utilizează.

Este deosebit de interesantă rubrica „Karaoke”, deoarece combină lecturarea informației cu elementul afectiv. Datorită imaginilor prezentate se creează oportunitatea unui nivel mai înalt de înțelegere. Segmentele video și audio în diferite limbi sunt deosebit de instructive, deoarece ele permit realizarea unui algoritm bazat pe cunoașterea dirijată, pe procesul de descoperire a sensului, pe relevarea interferențelor lingvistice și culturale. Astfel profesorul poate elabora strategii de formare a culturii de intercomprehensiune la student.

- European Awareness and Intercomprehension : <http://www.usz.at/eui/>

- Fondelcat <http://ice.uab.cat/fontdelcat>

Sursa trezește un interes deosebit, deoarece cuprinde multiple texte în formă scrisă, având atașate instrumentele de realizare a comprehensiunii (lexicale și gramaticale), punctele sonore pentru lecturare și oferă oportunități de exersare a competențelor achiziționate.

- Galanet : <http://www.galanet.eu/>

- Galatea: <http://www.u-grenoble3.fr/galatea/classic.htm>

Proiecte europene, bazate pe concepția intercomprehensiunii, ce presupun înțelegerea a doi vorbitori de limbi diferite, fiecare comunicând în limba sa maternă. Materialul de formare a fost oferit atât utilizatorului, cât și profesorului. Proiectele au inclus, de asemenea, pregătirea formatorilor și editarea unei reviste bazate pe aplicarea concepției de intercomprehensiune.

- <http://www.dialintercom.eu/>(aceiaș proiect)

- InterCom <http://www.intercomprehension.eu/>

- Itinéraires Romans: <http://dpel.unilat.org/DPEL/Creation/IR/index.fr.asp>

Sursele on-line sunt captivante prin caracterul interactiv al punctelor video și al jocurilor didactice. Jocul didactic (de exemplu: explicarea unui turist cum să efectueze o anumită

activitate sau cum să ajungă la o anumită destinație) este foarte util atunci când se realizează în mai multe limbi din aceeași familie sau în limbile studiate de către utilizator.

- Limbo: www.unilat.org/DPEL/Intercomprehension/Limbo/fr
- Lingalog: <http://lingalog.net/dokuwiki/>

Proiect destinat instruirii instituționalizate, care se bazează pe competențe de utilizare a TIC. Studenții pot folosi metoda de studio tandem, e-tandem, chat, forum bilingv și pot utiliza paginile personale. Interesantă poate fi elaborarea unui site în tandem care să conțină compartimente de prezentare, surse, bibliotecă, spațiu de comunicare ș.a. Astfel de proiecte pot fi completate cu informații de alți tandemști care vor contribui la realizarea în comun a lor. Un proiect de acest gen poate consta în elaborarea unui manual al grupului de tandemști, bazat pe concepția de paradigmă constructivistă a învățării, stilul autonom de instruire și noțiunile de multilingvism și plurilingvism, comprehensiune și intercomprehensiune.

- RomanicaInterCom www.romanicaintercom.com

Site-ul conține informații de studiere a 5 limbi romanice (franceza, catalane, italiana, franceza, portugheza).

Un proiect interesant, prezentat în cadrul conferinței „ICT for Language Learning” ediția a 5-a, Florența, 2012, este „Communicating in multilingual contexts meets the enterprises”. Informațiile despre proiect sunt disponibile pe: <http://www.cmceproject.it>. Un interes deosebit trezește arealul tematic propus și varietatea sarcinilor pe care participanții trebuie să le realizeze: scrierea unui business plan, discutarea la telefon, negocierea și planificarea unor colaborări din diverse domenii, scrierea e-mail-urilor, utilizarea limbajului profesional în realizarea unor emisiuni radio sau TV cu tematică în domeniul de specializare ales de utilizator, participarea la expoziții, descrierea produselor. Metodele utilizate în cadrul exercițiilor propuse presupun reordonarea fragmentelor de text, prezentate haotic, și selectarea cuvintelor adecvate. Ceea ce-l face mai atractiv este oferirea posibilității utilizatorului de a se autoevalua și de a conștientiza nivelul de competență lingvistică pe care îl posedă la un anumit moment. Proiectul presupune, de asemenea, colaborarea cu profesorul, care poate fi realizată prin e-mail, chat sau prin crearea unui forum cu tematica de consiliere la care pot participa mai mulți semeni și profesori, experți, specialiști, părinți.

Sursele on-line prezentate sunt valoroase prin faptul că ele pot contribui la elaborarea unor strategii de înțelegere a textului, de recuperare a sensului. De obicei, textele sunt însoțite de vocabularul minium, regulile gramaticale și punctele sonore ce cuprind lecturarea-model a mesajului transmis.

O altă modalitate de sincronizare cu bunele practici în domeniul predării limbilor este familiarizarea cu proiectele internaționale și aplicarea principiilor lor la elaborarea metodelor personale de instruire.

Competența perceperii mesajului după auz este similară înțelegerii lecturării unui text în formă scrisă, având însă caracteristicile ei specifice. Competența înțelegerii după auz are, de asemenea, două abordări fundamentale: primo – bazate pe competență și secundo – bazate pe sarcină. Abordarea bazată pe sarcini presupune relevarea exactă a unor circumstanțe de realizare a obiectivului propus.

Bibliografie

1. *Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi: învățare, predare, evaluare*. Chișinău, 2003.
2. Daniel Coste, Danièle Moore et Geneviève Zarate, *Competence plurilingue et pluriculturelle*, Consiliului European, Division des Politiques linguistiques, Strasbourg, 2009, disponibilă pe: www.coe.int/lang/fr.
3. Proiecte:
  - European Survey on Language competences
  - Eu&I: <http://eu-intercomprehension.eu>
  - EuroCom : www.eurocomprehension.info www.eurocomcenter.eu

- Euromania: www.euro-mania.
- Europe Ensemble: www.europensemble.eu
- European Awareness and Intercomprehension : <http://www.usz.at/eui/>
- Fondelcat <http://ice.uab.cat/fontdelcat>
- Galanet : <http://www.galanet.eu/>
- Galatea: <http://www.u-grenoble3.fr/galatea/classic.htm>
- [http://www.dialintercom.eu/\(acelaș proiect\)](http://www.dialintercom.eu/(acelaș+proiect))
- InterCom <http://www.intercomprehension.eu/>
- Itinéraires Romains : <http://dpel.unilat.org/DPEL/Creation/IR/index.fr.asp>
- Limbo: www.unilat.org/DPEL/Intercomprehension/Limbo/fr
- Lingalog: <http://lingalog.net/dokuwiki/>
- RomanicaInterCom www.romanicaintercom.com-
- <http://www.cmceproject.it>

ELABORAREA DISCURSULUI DIDACTIC ÎN BAZA ARHETIPURILOR CONCEPTUALE EUROPENE

Marcel Bâlici, Nadejda Bâlici, Argentina Chiriac

Secția Pregătire Preuniversitară, USMF „Nicolae Testemițanu”

Catedra Limba Română și terminologie medicală, USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

Development of the didactic discourse on the basis of the European conceptual archetypes

The article presents some rules of the conceptual structures application of some European projects challenged by autochthonous contemporary education. The essential objective which underlay the European sources consultation was the experience revaluation of the strategies development of the multilingual and multicultural competence acquisition. Pedagogical vision of achieving this objective can be consistent with documents elaborated in the EU. The e-tandem is the experimental method of work during classes. This article contains algorithms of description of elements of the work organization in tandem, to develop methods of achieving the objective, to present the obtained results, to cooperate in order to carry out a joint project.

Rezumat

Lucrarea prezintă câteva modalități de aplicare ale structurilor conceptuale ale unor proiecte europene la provăcările învățământului contemporan autohton. Obiectivul esențial care a stat la baza consultării surselor europene a fost valorificarea experienței de elaborare a strategiilor de dobândire a competențelor plurilingvistice și multiculturale. Viziunea pedagogică pentru realizarea acestei finalități poate concorda cu documentele elaborate în cadrul UE. Metoda de lucru experimentată în cadrul orelor de curs este e-tandemul. Articolul conține algoritmi de descriere a elementelor de organizare a lucrului în tandem, de elaborare a metodelor de realizare a sarcinii, de prezentare a rezultatelor obținute, de cooperare pentru efectuarea unui proiect comun.

Pedagogia contemporană oferă profesorului un alt nivel de autonomie în realizarea procesului de învățare, astfel discursul didactic devine o modalitate eficientă de a exprima propria personalitate creatoare nu doar a utilizatorului, ci și, în egală măsură, a tutorelui. Așadar, punctul de pornire sunt structurile conceptuale ale unor proiecte anterioare care permit exprimarea liberă a ambelor părți.

Lucrarea „50 Ways to motivate Language Learners” descrie multiple proiecte, evenimente și metode aplicate în cadrul proiectelor europene care au fost eficiente în procesul de predare.